

- макроциклу. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2022. № 14. С. 56-67.
4. Kostiukevych, V., Lazarenko, N., Vozniuk, T., Shchepotina, N., Shynkaruk, O., Valentina, V., Borysova, O., Didyk, T., Perepelytsia, O., Hudyma, S., & Bezmylov, N. (2020). Choice and experimental substantiation of tests for controlling physical and technical preparedness of hockey players. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(5), 2735-2744.
 5. Kostiukevych, V., Lazarenko, N., Shchepotina, N., Vozniuk, T., Shynkaruk, O., Voronova, V., Kutek, T., Konnov, S., Stasiuk, I., Poseletska, K., & Dobrynskiy, V. (2021). Factor Analysis of Special Qualities of Elite Field Hockey Players. *Sport Mont*, 19 (S2), 41-47.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАУКОВИХ УЯВЛЕНЬ ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТОК

Кирилюк Максим, Коцюбняк Вадим

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Резюме. Діяльність кваліфікованих футболісток необхідно розглядати як спільну спортивну діяльність, що включає в себе весь спектр соціально-психологічних феноменів, таких як спілкування, взаємовплив, лідерство, стиль і методи керівництва у злагодженій організації команди в навчально-тренувальному та змагальному процесах. Спільна спортивна діяльність як різновид людської взаємодії характеризується передусім наявністю спільної мети та передбаченням результату, що відповідав би загальним інтересам і сприяв реалізації потреб кожного, хто починає у ній взаємодіяти.

Summary. The activities of qualified female soccer players must be considered as a joint sports activity, which includes the entire range of social and psychological phenomena, such as communication, mutual influence, leadership, style and management methods in the coordinated organization of the team in the educational, training and competitive processes. Joint sports activity as a type of human interaction is characterized, first of all, by the presence of a common goal and the prediction of a result that would meet the common interests and contribute to the realization of the needs of everyone who begins to interact in it.

Актуальність проблеми. Спортивна діяльність кваліфікованих футболісток у повній мірі може розглядатися як спільна діяльність, що включає в себе весь спектр соціально-психологічних феноменів, таких як спілкування, взаємовплив, лідерство, стиль і методи керівництва тощо. Психолого-педагогічне забезпечення підготовки кваліфікованих спортсменів виявляється насамперед у злагодженій організації спільної діяльності команди у навчально-тренувальному та змагальному процесах [1, 3, 5].

Вивчення спільної діяльності та факторів, що зумовлюють її ефективність у спорті, відбувалися завдяки широкого кола феноменів, серед яких

психологічна сумісність, спрацьованість, командна згуртованість, лідерство в спорті, взаємодія в системах «спортсмен – спортсмен», «спортсмен – тренер», мотивація та надійність групової діяльності, групова ефективність спортивної команди тощо [1, 4].

Водночас, недостатньо вивченими залишаються методичні аспекти діагностики та розвитку ефективності спільних (тренувальних і змагальних) дій спортсменів.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні проблеми вивчення феномену спільної спортивної діяльності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукової та методичної літератури.

Результати дослідження. Психологічна проблематика дослідження жіночих футбольних команд у спільній діяльності є надзвичайно широкою – це кількісний і якісний склад, генезис команди, її структура, норми та цінності, управління та міжгрупові взаємодії тощо. Зміна соціально-економічних, а відтак, і організаційно-управлінських умов ще більше актуалізують дослідження групового суб'єкта в спільній діяльності [5]. Спільна спортивна діяльність як різновид людського спілкування характеризується передусім наявністю спільної мети та передбачення результату, що відповідав би загальним інтересам і сприяв реалізації потреб кожного, хто починає взаємодіяти.

Важливим фактором, який нерідко визначає ефективність взаємодії, а отже й культуру спілкування в футбольній команді, є спільна діяльність її членів. Ральф Емерсон писав, що спільна праця запалює таке бажання звершень, якого людина рідко може досягти сама. Спільна діяльність у соціальній психології – це організована система активності людей, що цілеспрямовано взаємодіють з метою створення об'єктів матеріальної та духовної культури [2]. Така діяльність неможлива без контактів між людьми й обміну інформацією, думками, оцінками, почуттями тощо. Для того, щоб взаємодія у футбольній команді була ефективною, важливим є «доробок» кожного в кінцевий результат. Проте дослідження свідчать, що не кожна пара і не кожна група людей націлені на спільну діяльність. Футбольну команду можна охарактеризувати як певну групу людей, об'єднаних досягненням спільної мети, яка багато в чому відповідає особистим цілям кожного. Приналежність гравця до команди психологи розділили на кілька різновидів [4]: когнітивний (позитивне ставлення до групових завдань); афективний (емоційною ідентифікацією з групою); поведінковий (бажанням до спільних форм діяльності).

У зв'язку з цим, можна зазначити, що в жіночій футбольній команді встановлюються не просто усталені порозуміння між гравцями, а об'єднуючі опосередковану спільну діяльність. Командний дух, сприятливий соціально-психологічний клімат, творча атмосфера, взаєморозуміння, довіра, згода і взаємодопомога – все це досягається при дотриманні певних умов. Головна умова – це ототожнення у футболісток особистих і групових цілей та інтересів,

а також почуття взаємної відповідальності гравців за дії кожного. За цієї умови виникає так званий синергетичний ефект, коли фізичні й інтелектуальні зусилля однієї футбольістки множаться на зусилля інших і згуртована команда може вирішувати завдання, непосильні для звичайної групи фахівців.

Поведінковий процес впливу на окремих осіб або групу з метою досягнення поставленої мети [2] – є лідерство у спорті. Лідер, як правило, знає куди «йде» команда (знає її цілі), спрямовує та забезпечує ресурсами для досягнення поставлених цілей. У процесі спільної діяльності вирішальною умовою є праця з ядром колективу (лідером). Лідерство – це здатність впливати на окремих гравців і команду в цілому, щоб спонукати їх до досягнення поставленої мети. Існує безліч засобів, за допомогою яких можна впливати на інших і вести футбольну команду за собою. Застосовується три підходи до визначення суттєвих факторів ефективного лідерства – це підхід з позиції особистих якостей, поведінковий і ситуаційний.

Взаємодія у спільній діяльності футбольісток проявляється спершу у формі її організації, тобто, спільних дій, спрямованих на загальний результат. Дослідники вважають, що складовими компонентами спільної діяльності у футболі є взаємодія між гравцями, однак не будь-яка, а детермінована спрямованістю на спільний предмет, тобто, предметно спрямована взаємодія. При цьому, під взаємодією розуміється така система дій учасників спільної діяльності, коли вчинки однієї футбольістки чи групи осіб зумовлюють певні дії інших, натомість вчинки останніх викликають певні дії індивідів першої групи [3]. Взаємодія – взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. Рівень взаємодії визначає готовність команди до спільної діяльності [1] та може розглядатися як підстава для класифікації малих груп.

Висновки. Спільна спортивна діяльність як різновид людської взаємодії характеризується передусім наявністю спільної мети та передбаченням результату, що відповідав би загальним інтересам і сприяв реалізації потреб кожного, хто починає взаємодіяти. Для того, щоб взаємодія у футбольній команді була ефективною, важливим є «доробок» кожного в кінцевий результат. У процесі спільної діяльності вирішальною умовою є праця з ядром колективу (лідером). Лідерство – це здатність впливати на окремих гравців і команду в цілому, щоб спонукати їх до досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Войтенко С.М. Засоби регуляції спільної діяльності спортивних команд: Монографія. Вінниця: ВДПУ, 2022. 211 с.
2. Олійник Н.А, Войтенко С.М. Психологічні особливості спортивної діяльності: Монографія. Вінниця: ВНАУ, 2020. 240 с.
3. Лісенчук Г., Перепелиця П., Хоменко О. Підвищення рівня командних і групових взаємодій юних футбольістів. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2014. № 2. С. 23 – 26.
4. Ложкін Г.В., Драчук А. І., Костюкевич В.М. Психологічний клімат

спортивної команди: навч.-метод. посіб. Вінниця: ВДПУ ім.М.Коцюбинського, 2006. 113 с.

5. Kolosov A., Voitenko S., Kostiukevych V., Vozniuk T., Perepelytsia M., Svirshchuk N., Chernyshenko T. Comparative Performance of Soccer Teams of Different Age Groups. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*. 2022.Vol. 22(2). P. 242-248. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2022.2.14>

АНАЛІЗ ГРУПОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЮНАЦЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД

Коцюбняк Вадим, Кирилюк Максим

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Резюме. Групова ефективність – це самосприйняття учасників групи щодо можливостей її діяльності, взаємодії між членами групи для досягнення загального успіху. Спеціальна наукова розробка феномену групової ефективності юнацьких футбольних команд становить теоретичний інтерес, а також має практичну потребу для вирішення прикладних проблем спортивної психології, що робить її актуальним завданням у сучасному футболі.

Summary. Group effectiveness is the self-perception of group members regarding the possibilities of its activities, interaction between group members to achieve overall success. Special scientific development of the phenomenon of group effectiveness of youth football teams is of theoretical interest, and also has a practical need for solving applied problems of sports psychology, which makes it an urgent task in modern football.

Актуальність проблеми. Підвищення групової ефективності юнацьких футбольних команд є важливим завданням, яке доводиться вирішувати тренерам, спортивним психологам і педагогам. Найчастіше футболісти усвідомлюють це через розвиток навичок міжособистісної взаємодії, сумісності гравців і підвищення їх згуртованості у команді. Враховуючи інтенсивність комунікативних та інтерактивних процесів, кооперації та конкуренції, сприяння та маніпулювання між футболістами, важливість цих чинників у юнацькому футболі стає все більш актуальним.

Незважаючи на активну увагу науковців до проблеми групової ефективності юнацьких футбольних команд, існуючі дослідження не в повній мірі задовольняють потреби спортивних психологів щодо оцінки групової ефективності та визначення чинників її регуляції, що зумовлює актуальність даної роботи.

Мета роботи – теоретично розглянути передумови наукової розробки феномена групової ефективності юнацької футбольної команди.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукової та методичної літератури.

Результати дослідження. У новітній зарубіжній спортивно-